

POSTANOWIENIE

23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszczke

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 sierpnia 2023 r. w Warszawie wniosku zarządcy masy sanacyjnej H. Sp. z o.o. w W.

o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 2 czerwca 2022 r., XI Ga 786/21,

wydanego w sprawie z wniosku zarządcy masy sanacyjnej H. Sp. z o.o. w W. z udziałem V. Sp. z o.o. w W., B. Sp. z o.o. w K. i C. Sp. z o.o. w Ł.

o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 lipca 2021 r., [...], Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu oddalił wniosek zarządcy masy sanacyjnej zastawcy o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów, a Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z 2 czerwca 2022 r., [...], oddalił jego apelację.

Sądy obydwu instancji uznały, że art. 19 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (dalej: u.z.r.r.z.) zawiera wyczerpujący katalog sytuacji pozwalających wykreślić zastaw rejestrowy przed upływem dwudziestu lat od chwili jego wpisu (art. 18a u.z.r.r.z.) i nie ma wśród nich zawarcia umowy zastawniczej na czas określony, a art. 19 ust. 1 u.z.r.r.z. nie stanowi samodzielnej podstawy do wykreślenia zastawu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca wniósł o jej przyjęcie ze względu na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

1) czy w kontekście art. 353¹ i 245 § 2 k.c.. oraz art. 3 u.z.r.r.z. dopuszczalne jest zawarcie w umowie zastawniczej zastrzeżenia o terminie końcowym ustanowienia zastawu rejestrowego,

2) czy art. 19 ust. 1 u.z.r.r.z. stanowi samoistną podstawę wykreślenia zastawu rejestrowego i jaka jest relacja art. 19 ust. 1 do art. 19 ust. 3 u.z.r.r.z.

3) czy w kontekście art. 18a oraz art. 18 ust. 2 u.z.r.r.z. strony umowy zastawniczej mogą przewidzieć okres krótszy wygaśnięcia zastawu rejestrowego niż 20 lat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Ważność zastrzeżenia w umowie zastawniczej okresu, na jaki zastaw rejestrowy jest ustanawiany (zagadnienie 1 i 3) jest istotna w sprawie o wykreślenie zastawu rejestrowego tylko pod warunkiem, że sąd prowadzący rejestr zastawów może wykreślić zastaw z rejestru w oparciu o upływ terminu, na jaki zastaw został ustanowiony (zagadnienie 2). Należy odróżnić dopuszczalność zastrzeżenia w umowie zastawniczej terminu wygaśnięcia zastawu od zagadnienia, czy upływ tego terminu jest podstawą do wykreślenia zastawu z rejestru.

Na podstawie art. 19 ust. 3 pkt 1 i 2 u.z.r.r.z. zastaw rejestrowy podlega wykreśleniu z rejestru na wniosek zastawnika lub zastawcy, który dołączy do wniosku prawomocny wyrok sądu ustalający wygaśnięcie zastawu rejestrowego. Zatem zakładając dopuszczalność ustanowienia zastawu rejestrowego na określony czas maksymalny, niezależny od istnienia wierzytelności zabezpieczonej zastawem, po wygaśnięciu zastawu na skutek upływu tego okresu to zastawnik powinien złożyć wniosek o wykreślenie zastawu, a jeśli tego nie czyni, to zastawca może wytoczyć powództwo o ustalenie wygaśnięcia zastawu i dopiero po uzyskaniu prawomocnego wyroku złożyć wniosek o wykreślenie.

Należy pamiętać, że sam wpis zastawu rejestrowego do rejestru nie sprawia, że istnieje ograniczone prawo rzeczowe w postaci zastawu rejestrowego. Spór zastawcy z zastawnikiem o istnienie zastawu rozstrzyga się w procesie w oparciu o umowę zastawniczą, a nie w oparciu o wpis w rejestrze zastawów. Przykładem

takiego procesu jest proces zmierzający do uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko zastawcy niebędącemu dłużnikiem, tj. wyroku zasądającego zabezpieczoną wierzytelność z zastrzeżeniem ograniczonej odpowiedzialności zastawcy zgodnie z art. 319 k.p.c. W takim procesie zastawca może podnieść zarzut wygaśnięcia zastawu mimo trwania wpisu zastawu w rejestrze. Także w przypadku przejęcia przedmiotu zastawu przez wierzyciela na własność na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 u.z.r.r.z. zastawca może kwestionować skuteczność przejścia własności ze względu na wcześniejsze wygaśnięcie zastawu.

Dla rozstrzygnięcia sprawy o wykreślenie zastawu z rejestru istotne jest jedynie pytanie, czy 19 ust. 1 u.z.r.r.z. stanowi samoistną podstawę wykreślenia zastawu rejestrowego, niezależną od podstaw wymienionych w art. 19 ust. 3 u.z.r.r.z. Jednakże sama istotność pytania dla rozstrzygnięcia sprawy nie czyni go istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398¹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zagadnieniem uzasadniającym przyjęcie skargi kasacyjnej jest pytanie, na które – ze względu na niejasność prawa lub sytuację nieprzewidzianą w przepisach - możliwe są różne odpowiedzi (podobnie postanowienie SN z 16 lipca 2021 r., IV CSK 143/21).

Na pytanie skarżącego możliwa jest tylko jedna odpowiedź, a mianowicie taka, jakiej udzieliły sądy obydwu instancji. Art. 19 ust. 3 u.z.r.r.z. wyczerpująco normuje podstawy wykreślenia zastawu rejestrowego z rejestru zastawów. W postępowaniu w sprawach o wpis do rejestru zastawów, podobnie jak wszystkich innych szeroko rozumianych postępowaniach rejestrowych (w tym wieczystoksięgowym), kognicja sądu prowadzącego rejestr jest ograniczona do sprawdzenia, czy dokumenty dołączone do wniosku są podstawą wnioskowanego wpisu. W przypadku wykreślenia zastawu rejestrowego zamknięty katalog tych dokumentów określa art. 19 ust. 3 u.z.r.r.z. i nie ma potrzeby, aby katalog ten był szerszy. Wygaśnięcie zastawu rejestrowego zawsze jest podstawą do jego wykreślenia zgodnie z art. 19 ust. 1 u.z.r.r.z., lecz pod warunkiem przedłożenia dokumentu wymienionego w art. 19 ust. 3 u.z.r.r.z. Ponieważ wśród tych dokumentów jest wyrok ustalający wygaśnięcie zastawu rejestrowego,

właściciel rzeczy obciążonej zastawem zawsze może uzyskać dokument będący podstawą wykreślenia zastawu.

Niemożliwość wykreślenia zastawu rejestrowego w oparciu o samo ustanowienie tego prawa na czas określony potwierdza brak w rejestrze zastawów rubryki na datę, do której istnieje zastaw (art. 40 ust. 1 u.z.r.r.z.). Zatem nawet przy założeniu dopuszczalności zastrzeżenia ustanowienia zastawu na czas określony sąd prowadzący rejestr nie może badać ważności tego zastrzeżenia rozpoznając wniosek o wpis zastawu, ani upływu tego terminu rozpoznając wniosek o wykreślenie (art. 40 ust. 2 i 3 u.z.r.r.z.).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Uczestnik, który wniósł odpowiedź na skargę kasacyjną, wniósł o przyznanie kosztów postępowania kasacyjnego tylko na wypadek przyjęcia skargi do rozpoznania – łącznie z wnioskiem o oddalenie skargi. Dlatego Sąd Najwyższy nie orzekał o kosztach.

Sądy obydwu instancji bezpodstawnie traktowały zastawcę w restrukturyzacji jako uczestnika postępowania odrębnego od zarządcy masy sanacyjnej (wnioskodawcy). Tymczasem na podstawie art. 311 ust. 1 Prawa restrukturyzacyjnego zarządca występuje w postępowaniach sądowych i administracyjnych zamiast dłużnika, a nie obok niego. „*Postępowania te zarządca prowadzi w imieniu własnym na rzecz dłużnika*”, czyli działa ze skutkiem dla dłużnika.

(A.T.)

[t.n]